

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. การอภิปรายผลการวิจัย
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ใน 5 หมู่บ้าน มีสมาชิกจำนวน 1,219 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี กำหนดขนาดจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2 แบบสอบถามเรื่องหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 ความถี่ (Frequency Distribution)
- 1.2 ร้อยละ (Percentage)
- 1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 1.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stand Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

- 2.1 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถาม
- 2.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ของแบบสอบถาม

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบเปรียบเทียบหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ค่าสถิติที่ใช้มีดังนี้

- ค่านัยสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดไว้ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ($p = .05$)

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า t -test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม

- สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า F -test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคของเชฟเฟ่ ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องหลักธรรมในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1.1 พรหมวิหารธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเจ้าอาวาสได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ของวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางของกลุ่ม มากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มได้จัดเงินสวัสดิการ (เงินปันผล) ให้แก่สมาชิกทุกๆ ปี เจ้าอาวาสได้บรรยายธรรมและให้กำลังใจแก่สมาชิกเป็นประจำ และเมื่อสมาชิกปฏิบัติดีดีระเบียบข้อบังคับกลุ่มจะให้อภัยต่อสมาชิกที่ได้แก้ไขปรับปรุงตัวเองให้ถูกต้องตามข้อบังคับนั้นแล้ว ตามลำดับ

1.2 สังคหวัตถุธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเงินปันผลที่จัดถวายวัดเป็นการถวายเพื่อเป็นสาธารณะประโยชน์ (ส่วนรวม) มากที่สุด รองลงมา คือ สมาชิกสามารถให้กำลังใจแก่สมาชิกด้วยกันได้ สมาชิกได้ร่วมกันพัฒนาวัดก่อนทำงานกลุ่มเป็นการทำประโยชน์ร่วมกัน และสมาชิกได้ร่วมบริหารกลุ่มโดยไม่ได้ยึดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

1.3 ฌราวาสธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ากลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ใช้หลักความซื่อสัตย์ต่อกันในการบริหารมากที่สุด รองลงมา คือ การเป็นจะต้องมีจิตสำนึกต่อกันไม่มีความเห็นแก่ตัว สมาชิกต้องมีความอดทนต่อเวลาในการออมและการส่งเงินกู้ และการบริหารกลุ่มจะต้องหวังแต่ผลกำไรมากกว่าการเสียสละให้สมาชิก ตามลำดับ

1.4 อริยสัจธรรม 4 ที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการก่อตั้งกลุ่มทำให้มีความสามัคคีเสมอภาคของสมาชิกและคนในชุมชนเป็นแนวทางปฏิบัตินำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์มากที่สุด รองลงมา คือ สมาชิกทุกคนมีความจำเป็นในการใช้จ่ายในครอบครัวการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง การสมัครเป็นสมาชิกเพื่อหวังประโยชน์ในการออมและกู้เงินเท่านั้น และเงินของสมาชิกในกลุ่มไม่สามารถช่วยแก้ไข้ปัญหาของครอบครัวและสมาชิกในชุมชนได้ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สมาชิกที่มีเพศต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไม่แตกต่างกัน

2.2 สมาชิกที่มีอายุต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์แตกต่างกัน โดยพบว่าปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

2.2.1 พรหมวิหารธรรม 4

- 1) สมาชิกที่มีอายุ 20-39 ปี ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอายุ 41-60 ปี
- 2) สมาชิกที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอายุ 41-60 ปี

2.3 สมาชิกที่มีสถานภาพต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ไม่แตกต่างกัน

2.4 สมาชิกที่มีอาชีพต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์แตกต่างกัน โดยพบว่า ปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 หลักสังคหัตถุธรรม 4 และหลักพรหมวิหารธรรม 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

2.4.1 ฆราวาสธรรม 4

- 1) สมาชิกที่มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวน ทำนา ทำไร่) ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
- 2) สมาชิกที่มีอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ปฏิบัติตามสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

2.4.2 สังคหัตถุธรรม 4

- 1) สมาชิกที่มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวน ทำนา ทำไร่) ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
- 2) สมาชิกที่มีอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ปฏิบัติตามสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
- 3) สมาชิกที่มีอาชีพข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

2.4.3 พรหมวิหารธรรม 4

- 1) สมาชิกที่มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวน ทำนา ทำไร่) ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป
- 2) สมาชิกที่มีอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

2.4.4 สมาชิกที่มีการศึกษาต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่ม สัจจะสะสมทรัพย์ไม่แตกต่างกัน

4.2.5 สมาชิกที่มีรายได้ต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แตกต่างกัน โดยพบว่า ปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรม 4 หลักพรหมวิหารธรรม 4 และหลักอริยสัจธรรม 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

1) สังคหวัตถุธรรม 4

1.1) สมาชิกที่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท

1.2) สมาชิกที่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

2) พรหมวิหารธรรม 4

2.1) สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

2.2) สมาชิกที่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

3) อริยสัจธรรม 4

3.1) สมาชิกที่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท

3.2) สมาชิกที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

3.3) สมาชิกที่มีรายได้ 10,000-30,000 บาท ปฏิบัติสูงกว่าสมาชิกที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท

4.2.6 สมาชิกที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มต่างกัน ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี มีการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 มากที่สุด ซึ่งพรหมวิหารธรรม 4 เป็นธรรมที่ผู้ใหญ่มากกว่าผู้น้อย ประกอบด้วย เมตตา คือ ความรักความหวังดีที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข กรุณา คือ ความสงสาร เห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความรู้สึกพลอยชื่นชม

ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข และอุเบกขาคือความรู้สึกล้างเฉยเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) (2552 : 46-47) กล่าวว่า พรหมวิหารธรรม 4 เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความบริสุทธิ์ที่ทุกคนควรจะประพฤติต่อกันฉันท์พี่น้อง มีเมตตาซึ่งกันและกันอย่าได้คิดที่จะเอาวัดเอาเปรียบเบียดเบียนแก่กันและกันแสดงว่าสมาชิกของกลุ่มสังฆะสามัคคี วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ได้ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 จนทำให้การบริหารจัดการของกลุ่มประสบผลสำเร็จ ในการแก้ปัญหาช่วยเหลือกันเองพึ่งตนเองในหมู่บ้าน เพื่อการมีชีวิตที่อยู่ดีมีความสุขมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันตามแนวคิดเรื่องการสามัคคีเพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตที่มีต้นสำนักมาจาก ครูชบ ยอดแก้วจังหวัดสงขลาพระอาจารย์สุบิน ปณีโต จังหวัดตราดและพระอาจารย์มนัส ชันดิษฐ์โม จังหวัดจันทบุรี(สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545 : 2) ที่กล่าวว่ากลุ่มสังฆะสามัคคี มีหลักการบริหารกลุ่มคือ ยึดหลักความเท่าเทียมกัน มีวัดเป็นศูนย์กลางของการบริหาร เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้แก่ บ้าน วัด โดยร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา ยึดหลักการบริหารแบบแบ่งปันช่วยเหลือ เอื้ออาทร กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โปร่งใส และตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ อู่รอด (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มสังฆะสามัคคี : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มสังฆะสามัคคีวัดแสง ตำบลแสง อำเภอมะนัง จังหวัดจันทบุรีพบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของสมาชิกกลุ่มสังฆะสามัคคีวัดแสง ส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สมาชิกยึด แนวทางการดำรงชีวิตแบบ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” เมื่อเกิดการจัดตั้งกลุ่มสังฆะสามัคคีแล้วได้ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ 1) เกิดการเอื้ออาทร 2) เกิดการเสียสละ 3) เกิดการแบ่งปัน 4) เกิดการสามัคคี 5) เกิดความผูกพัน 6) เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ 7) มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาแก้ปัญหาภายในกลุ่ม

2. การเปรียบเทียบหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสามัคคี วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า อายุของสมาชิก อาชีพของสมาชิกและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกมีผลต่อหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสามัคคี วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยพบว่า สมาชิกที่มีอายุมากมีการปฏิบัติตามหลักธรรมสูงกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย สมาชิกที่มีอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวมีการปฏิบัติตามหลักธรรมมากกว่าสมาชิกที่มีอาชีพอื่น และสมาชิกที่มีรายได้ระดับกลาง ประมาณ 10,000-30,000 บาทต่อเดือน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้ระดับอื่นๆ แสดงว่าความพร้อมในการดำรงชีวิตประจำวันของสมาชิกมีผลต่อหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มสังฆะสามัคคีวัดป่าเทพนิมิตอำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มสังฆะสามัคคีวัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ประสบผลสำเร็จ สมาชิกของ

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีชีวิตที่อยู่ดีมีสุขมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน สอดคล้องตามแนวคิดเรื่องการสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตที่มีต้นสำนักมาจาก ครูชบ ยอดแก้วจังหวัดสงขลาพระอาจารย์สุบินปณีโต จังหวัดตราดและพระอาจารย์มนัส ชันดิษฐ์โม จังหวัดจันทบุรี (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545 : 2) ที่เห็นว่าแนวความคิดในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการทางระดมเงิน การออม การจัดการกับกองทุนสวัสดิการ มีการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อร่วมคิด ร่วมทำ โดยมีสัจจะวาจา เป็นกฎ กติกาสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการดำเนินงานกลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนตรีนิมิตรวิทยา พบว่า นักเรียน ที่เรียนโดยวิธีการปฏิบัติจริง เรียนรู้หลักและวิธีการ ได้อย่างรวดเร็ว มีความตระหนักรู้คุณค่าในการพัฒนา รู้จักการทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกันทำงาน มีความขยัน อดทนรับผิดชอบต่อน้ำที่ รวมกลุ่มกันทำอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างเป็นรูปธรรม จากการร่วมดำเนินการเรียนการสอนและจากการสังเกต จะเห็นได้ว่านักเรียน เรียนอย่างตั้งใจและทำงานอย่างมีความสุข มีรายได้ ขยันและอดออมมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ร่วมกันเรียนรู้และช่วยกันพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบต่างๆ จากการผลการวิจัยเรื่องหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรีมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการเผยแพร่หลักธรรมให้กับสมาชิกที่มีอายุน้อย หรือสมาชิกที่อยู่ในวัยเรียน จะได้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย

1.2 ควรมีการส่งเสริมอาชีพให้เกิดรายได้กับสมาชิกที่มีรายได้น้อย หรือสมาชิกที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ที่มีผลในการบริหารของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี

2.2 ควรศึกษาการส่งเสริมอาชีพให้กับสมาชิกของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ วัดป่าเทพนิมิต อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ที่มีรายได้น้อยและสมาชิกที่มีอาชีพไม่มั่นคง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น